

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
संलग्नित दयानंद कला महाविद्यालय, लातूर

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष
अभ्यासक्रम (जून २०२०) पासून
सत्र तिसरे आणि सत्र चौथे

एम. ए. द्वितीय वर्ष अभ्यासक्रम सत्र तिसरे

अभ्यासपत्रिका X - सामाजिक भाषाविज्ञान

उद्दिष्टे

१. सामाजिक भाषाविज्ञान या अध्ययनक्षेत्राचा परिचय करून देणे.
२. सामाजिक भाषाविज्ञान पायाभूत संकल्पनांचा अभ्यास व्हावा.
३. समाजातील लिंगभेदाचा भाषेवर होणारा परिणाम जाणून घेणे.
४. भाषा, विचार आणि संस्कृती यांच्या अनुबंधाचा अभ्यास व्हावा.

उपयोगिता

१. सामाजिक भाषाविज्ञान या अभ्यासशाखेचा परिचय होईल.
२. भाषा आणि सामाजिक व्यवहार यातील आंतरसंबंधाचा अभ्यास होईल.
३. संदर्भानुसार व परिस्थितीनुसार भाषेत दिसून येणाऱ्या भेदांचा अभ्यास होईल.
४. सामाजिक संज्ञापन प्रक्रियेतील भाषासपर्काचे स्वरूप कळेल

अभ्यास घटक

- १. सामाजिक भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि विस्तार
- २. सामाजिक भाषाविज्ञान : पायाभूत संकल्पना
- ३. भाषा आणि समाज
- ४. भाषा आणि लिंगभेद
- ५. भाषा, विचार आणि संस्कृती
- ६. भाषा संपर्क

संदर्भग्रंथ

सामाजिक भाषाविज्ञान - डॉ. रमेश धोंगडे
सामाजिक भाषाविज्ञान - संपा. डॉ. जयश्री पाटणकर
दखनी भाषा म-हाटी संस्कृतीचा एक आविष्कार - श्री. र. कुलकर्णी
बोली : समाज, साहित्य आणि संस्कृती - कैलास सार्वेकर
व-हाड इतिहास आणि बोली- विठ्ठल वाघ
भारतीय भाषाचे लोकसर्वेक्षण - मुख्य संपादक डॉ. गणेश देवी
महाराष्ट्रातील बोलींचे सपान - अरुण जाखडे
भाषाचिंतन - केशव सखाराम देशमुख
समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना - डॉ. रमेश वरखेडे
भाषा आणि संस्कृती - डॉ. ना. गो. कालेलकर
भाषा : इतिहास आणि भूगोल- डॉ. ना. गो. कालेलकर
सामाजिक भाषाविज्ञान - डॉ. प्रभाकर जोशी, डॉ. चारुता गोखले
वैखरी भाषा आणि भाषाव्यवहार - डॉ. अशोक केळकर
भयंकर सुंदर मराठी भाषा - द. दि. पुंडे
बोलभाषा - सुमन बेलवलकर
मराठवाडा सीमाभागातील बोली व संस्कृती - डॉ. आशा मुंडे

एम. ए. द्वितीय वर्ष अभ्यासक्रम सत्र चौथे

अभ्यासपत्रिका XIV - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

उद्दिष्ट्ये

१. मध्ययुगीन मराठी साहित्याचा परिचय करून देणे.
२. मराठी संस्कृतीची ओळख करून देणे.
३. विविध साहित्य कालखंडातील विविध प्रवाह, प्रवृत्ती आणि प्रेरणा याचा परिचय करून देणे.
४. राजकीय, सामाजिक आणि सांस्कृतिक स्थित्यंतराची माहिती देणे.
५. क्रमाक्रमाने साहित्याची निर्मिती कशी झाली याची माहिती करून देणे.
६. काळाची वैशिष्ट्ये समजून घेणे.

उपयोगिता

१. संस्कृती अभ्यासाची संकल्पना स्पष्ट होईल.
२. संस्कृती आणि साहित्य यांचे अन्योन्य संबंध लक्षात येतील.
३. साहित्याच्या आधारे संस्कृतीचे नवे विश्लेषण करण्याचा दृष्टीकोन विकसित होईल.
४. साहित्यनिर्मितीच्या बदलत्या प्रेरणा कळून येतील.
५. राजसत्तेचे साहित्यावर होणारे परिणाम लक्षात येतील.

अभ्यास घटक

- १. संस्कृती म्हणजे काय? व्याख्या आणि स्वरूप
- २. संस्कृतीच्या अभिव्यक्तीचे भाषिक रूप
- ३. साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा - यादवकाळ, बहामनिकाळ, शिवकाळ, पेशवेकाळ, मध्ययुगीन राजवट आणि मराठी साहित्य व्यवहार
- ४. भक्ती चळवळी- नाथ, महानुभाव, भागवत, समर्थ, वीरशैव, दत्त, आनंद इ.
- ५. मुस्लीम मराठी संत, ख्रिस्ती मराठी संत, जैन संत कवी, पर्यावरण विचार, मध्ययुगीन गद्य व पद्य रचनाबंध

संदर्भग्रंथ

मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - गो. म. कुलकर्णी
अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कन्हाडे
आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - दत्ता भगत
कला, साहित्य व संस्कृती - रा. ग. जाधव
वाङ्मयीन संस्कृती - सुधीर रसाळ
साहित्य, समाज आणि संस्कृती - दिगंबर पाध्ये
भारतीय संदर्भातून स्त्रीवाद - शोभा नाईक
आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - नरेंद्र मारवाडे
मराठी जैनसाहित्य : स्वरूप आणि आकलन प्रा.डॉ. अलका वालचाळे
साहित्य, संस्कृती आणि समाज प्रबोधन -संपा. योगेंद्र मेश्राम, दत्ता भगत, सतीश बडवे
संतांची कथा कविता - र. बा. मंचरकर
मराठी ख्रिस्ती वाङ्मयाचा इतिहास - ख्रिस्ती साहित्य सेवा मंडळ
मराठी संतांचे सामाजिक कार्य - डॉ. विष्णू भिकाजी कोलते
संत तुकाराम चरित्र - ल. रा. पांगारकर
महानुभाव साहित्यातील स्त्री प्रतिमा - डॉ. संजय जगताप
लीळाचरित्र संशोधन आणि समीक्षा - संपा. अविनाश अवलगावकर
भाषा, साहित्यकला आणि संस्कृती सदा कन्हाडे
सांस्कृतिक मूल्यवेध - रा. ग. जाधव
साहित्याचे सांस्कृतिक संचित - प्रल्हाद लुलेकर/ केशव तुपे
मराठी साहित्याचा सांस्कृतिक संदर्भ - रा. ग. जाधव
सांस्कृतिक परिप्रेक्षातून साहित्य - केशव तुपे
महानुभावसाहित्य शोधसंचार - डॉ. अविनाश आवलगावकर
संतसाहित्य आकलन आणि अध्यापन - डॉ. अविनाश आवलगावकर